

Türk Eğitim Tarihinde Yapılan Milli Eğitim Şûraları ve Uygulamaları (1939-1960)

Sait DİNÇ

© 2015 **AKADEMİSYEN KİTABEVİ**

Yayın Dağıtım ve Pazarlama A. Ş.

Halk sk. 5/A Yenişehir/ANKARA

Tel: 0312 431 16 33

www.akademisyen.com

Türk Eğitim Tarihinde Yapılan Milli Eğitim Şûraları ve Uygulamaları (1939-1960)

Yazar: Sait DİNÇ

ISBN: 978-605-9942-56-0

DOI: 10.37609/akya.2353

Bu kitabın yayın hakkı **AKADEMİSYEN KİTABEVİ**'ne aittir. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereği herhangi bir bölümü, resmi veya yazısı, yazarın ve yayıncısının yazılı izni alınmadan tekrarlanamaz, basılmaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınamaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz. Yazıların içerikleri yazarı bağlamaktadır.

Dağıtım Adresi

Akademisyen Kitabevi

Halk sk. 5/A Yenişehir/ANKARA

Tel: 0312 431 16 33

www.akademisyen.com

Yayın Koordinatörü : Yasin DİLMEN

Mizampaj : Kerem ACAR

Kapak : Kerem ACAR

Baskı : Sonçağ Matbaacılık

İÇİNDEKİLER

Birinci Baskıya Önsöz	ix
Kısaltmalar	xi
Giriş	1

1. BÖLÜM

Cumhuriyet Döneminde Şûra Öncesi Eğitim ve Öğretim	7
A. Cumhuriyet Öncesi Eğitim ve Öğretim	7
1. Milli Mücadele Dönemi (1920-1923)	7
a. Birinci Heyet-i İlmiye Toplantısı (15 Temmuz-15 Ağustos 1923)	9
B. Cumhuriyet Dönemi (1923-1939)	10
1. Tevhid-i Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924)	12
2. İkinci Heyet-i İlmiye Toplantısı (1924)	13
3. Üçüncü Heyet-i İlmiye Toplantısı (26 Aralık 1925-8 Ocak 1926)	14
4. Harf Devrimi, Millet Mektepleri ve Halk Evlerinin Açılması	16
5. Maarif Vekâleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Kanununun Kabulü(1933)	17
6. Üniversite Reformu	18

2. BÖLÜM

Türk Eğitim Tarihinde I. Milli Eğitim

Şûrası (17-23 Temmuz 1939) ve Uygulamaları	21
A. I. Milli Eğitim Şûrasının Toplanması	21
B. I. Milli Eğitim Şûrasının Genel Kurul Çalışmaları	29
1. Yüksek Öğretim Komisyon Raporunun Görüşülmesi	29
2. Beden Terbiyesi Komisyon Raporunun Görüşülmesi	33
3. Neşriyat Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	34
4. İlköğretim Komisyon Raporunun Görüşülmesi	35
5. Ortaöğretim Komisyon Raporunun Görüşülmesi	36
6. Teknik Öğretim Komisyon Raporunun Görüşülmesi	38
7. Plan Komisyon Raporunun Görüşülmesi	39
7a. Türkiye’de Tahsilin Durumu ve Ana Meseleleri Hakkındaki Raporun Tetkiki ve Bu Raporun İhtiva Ettiği Esasların Planlanması Plan Komisyonunun	39
C. I. Milli Eğitim Şûrasının Uygulamaları	40
D. I. Milli Eğitim Şûrasına Katılan Üyelerin listesi	43

3. BÖLÜM

Türk Eğitim Tarihinde II. Milli Eğitim

Şûrası (15-21 Şubat 1943) ve Uygulamaları	49
A. II. Milli Eğitim Şûrasının Toplanması	49
B. II. Milli Eğitim Şûrasının Genel Kurul Çalışmaları	53
1. Anadil Komisyonu Raporlarının Görüşülmesi	54
2. Ahlak Eğitimi Komisyon Raporunun Görüşülmesi	58
3. Tarih Öğretimi Komisyon Raporunun Görüşülmesi	60
C. II. Milli Eğitim Şûrasının Uygulamaları	63
D- II. Milli Eğitim Şûrasına Katılan Üyelerin Listesi	65

4. BÖLÜM

Türk Eğitim Tarihinde III. Milli Eğitim

Şûrası (2 Aralık-10 Aralık 1946) ve Uygulamaları	71
A- III. Milli Eğitim Şûrasının Toplanması	71
1. Hükümet İşleri: Milli Eğitim İşleri	72
B. Genel Kurul Çalışmaları	78
1. Erkek Sanat Ortaokulları ve Enstitüleri ve İstanbul Teknik Okulu Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	78
2. Aile ve Okul Birliği Komisyon Raporunun Görüşülmesi	80
3. Orta ve Bu Derecedeki Teknik Öğretmen ve Öğreticileri ile İlgili Mevzuatı Ayarlama Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	81
4. Ticaret Ortaokulları ve Liseleri Programı Komisyon Raporunun Görüşülmesi	84
5. Kız Enstitüleri Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	85
C. III. Milli Eğitim Şûrasının Uygulamaları	86
D. III. Milli Eğitim Şûrasına Katılan Üyelerin Listesi	90

5. BÖLÜM

Türk Eğitim Tarihinde IV. Milli Eğitim

Şûrası (22-31 Ağustos 1949) ve Uygulamaları	99
A. IV. Milli Eğitim Şûrasının Toplanması	99
B. Genel Kurul Çalışmaları	104
1. Eğitim ve Öğretimde Dayanılan Demokratik Esasları Gözden Geçirme Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	104
2. Ortaokullara ve Liselere Öğretmen Yetiştiren Eğitim Enstitüleri ve Yüksek Öğretmen Okulu Teşkilatını Yeni İhtiyaçlara Göre Düzenleme İşleri Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	106

3. İlkokul Programı Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	108
4. Ortaokul Programı Proje Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	109
5. Lise Ders Konularının Dört Yıllık Teşkilata Göre Tespiti Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	110
C. IV. Milli Eğitim Şûrasının Uygulamaları	112
D- IV. Milli Eğitim Şûrasına Katılan Üyelerin Listesi	114

6. BÖLÜM

Türk Eğitim Tarihinde V. Milli Eğitim

Şûrası ve Uygulamaları (5-14 ŞUBAT 1953)	123
A. V. Milli Eğitim Şûrasının Toplanması	123
a. Çok Partili Yaşama Geçiş ve CHP'nin Yönetimde Zayıflaması ve Uyguladığı Politikalara Tepkiler (1945-1950)	123
b. Demokrat Parti Dönemi ve Uygulamaları (1950 - 1960)	125
B. Genel Kurul Çalışmaları	142
1. Okul Öncesi Eğitim ve Öğretiminin Tetkiki ve Anaokulları İçin Hazırlanmış Olan Program ve Yönetmelikleri İnceleme Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	142
2. İlkokullarda Sağlık Mevzuu Etrafında Alınması Gerekli Tedbirlerin Tespiti Mevzuu ile Meşgul Olan Komisyon Raporunun Görüşülmesi	143
3. Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar İçin Hazırlanmış Olan Raporun Yetiştirme Yurtlarına Ait Yönetmeliklerin İncelenmesi ve 5387 Sayılı Kanunun Gözden Geçirilerek Tadile Muhtaç Taraflarının Araştırılması ve Bu Mevzuların Üzerinde Teklifler Komisyon Raporunun Görüşülmesi	145
4. İlköğretim Kanunu Tasarısının İncelenmesi ve Mecburi İlköğretimin Planlanması Komisyon Raporunun Görüşülmesi	147
5. İlkokul Programının Yeniden Gözden Geçirilmesi Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	148
6. Yeni İlkokul Yönetmeliği Tasarısının İncelenmesi Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	151
7. İlkokullara Öğretmen Yetiştirilmesi, Öğretmen Okulları ile Köy Enstitüleri, Yeni Öğretim Programı ve Meslekte Olgunlaşma Konuların İncelenmesi Komisyon Raporunun Görüşülmesi	153
8. İlkokul Öğretmenlerinin İstekleri ile İlgili Dilekler Komisyon Raporunun Görüşülmesi	155
C. V. Milli Eğitim Şûrasının Uygulamaları	155
D. V. Milli Eğitim Şûrasına Katılan Üyelerin Listesi	159

7. BÖLÜM**Türk Eğitim Tarihinde VI. Milli Eğitim Şûrası ve**

Uygulamaları (18-23 MART 1957)	169
A. VI. Milli Eğitim Şûrasının Toplanması	169
1. Halk Eğitimi Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	174
2. Ticaret Eğitim Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	175
3. Erkek Teknik Öğretim Komisyonu Raporunun Görüşülmesi	177
4. Kız Teknik Öğretim Komisyonunun Raporunun Görüşülmesi	179
C. VI. Milli Eğitim Şûrasının Uygulamaları	180
D. VI. Milli Eğitim Şûrasına Katılan Üyelerin Listesi	182
Sonuç ve Değerlendirme	199
Kaynakça	203

En değerli varlığım biricik kızım Buse'ye

“Eğitimidir ki bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı, yüce bir sosyal toplum olarak yaşatır ya da bir milleti esaret ve sefalete terk eder”

Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK

BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Eğitim ve öğretim kurumları sosyal ve kültürel mirasın devredilmesi, gelişme ve kalkınmanın sağlanması, bilimin gelişmesi ve gelecek nesillerin yetiştirilmesinde en önemli unsurların başında gelir. Toplumların yaşamaları ve gelecekları bu kurumların gösterecekleri performansa bağlıdır. Gelişmiş toplumlar ve devletlerin gelişme süreçlerinde eğitim ve öğretimin en önemli itici güç olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Siyasi otoritelerin hedeflerini ve programlarını başarılmasında da en önemli destekleri eğitim ve öğretim kurumlarıdır.

Devletler yakın çağdan itibaren eğitim ve öğretim kurumlarını oluşturma, düzenleme, teşkilatlandırma ve planlama zorunluluğuyla karşı karşıya kalmışlardır. Eğitim ve öğretim devletlerin bir kamu görevi olarak gündeme gelmiş ve bu kamu görevi anlayışı özellikle 20. yüzyılda modern devletlerin tamamında uygulamaya konulmuştur. Hükümetler milli politikalarını oluştururken aynı zamanda milli eğitim politikalarını da belirlemek ve uygulamak zorunda kalmışlardır. Osmanlı İmparatorluğu da son döneminden itibaren eğitimi bir kamu görevi olduğunu kabul etmiş, fakat tam anlamıyla çağdaş batı devletleri tarzında bir eğitim ve öğretim politikası uygulayamamıştır. Bunun da en temel sebepleri yöneticilerin köklü reformları yapamamaları, eğitimde çok başlı bir yapının bulunması ve düzenli bir eğitim planlaması olmaması olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti eğitim ve öğretimi çağdaş ve modern bir devletin ulusal hedeflerine uygun olarak bir kamu görevi olarak kuruluşundan itibaren üstlenmiştir. Milli Eğitimin hedefleriyle Cumhuriyetin hedefleri birleştirilmiş ve eğitimde milli, merkezîyetçi, çağdaş ve laik esaslar kabul edilmiştir. Eğitim ve öğretim faaliyetleri tek çatı altına alınarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından üstlenilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı belli dönemlerde değişen ve gelişen şartlara göre milli eğitim esaslarına uygun olarak teşkilatlarını genişletmiş ve planlamalar yapmıştır.

Eğitim ve öğretim tarihimize ilgili genel ve alan olarak araştırmalar yapılmasına rağmen Milli Eğitim Bakanlığının merkez teşkilatından olan ve danışma kurulu işlevi gören Milli Eğitim Şûrası ve Faaliyetleriyle ilgili yeterli araştırmaların olmaması araştırmamıza zemin hazırlamıştır. Konumuz Milli Eğitim Bakanlığının danışma ve bilimsel karar organı olarak merkez teşkilatı içinde yer alan Milli Eğitim Şûralarının 1960'a kadar olan dönemini incelemek, şûraların uygulamalarını ortaya çıkararak Milli Eğitimin gelecekteki planlamalara ve incelemelere katkıda bulunmaktadır.

Araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır;

- Milli Eğitim Şûralarının milli eğitime planlama aşamasında katkısı olmaktadır, şûraların fonksiyonu nelerdir?
- 1960 yılına kadar yapılan şûraların gündemlerinde hangi konular oluşmuştur?
- 1960 yılına kadar yapılan altı milli eğitim şûrasında hangi kararlar alınmıştır?
- Şûraların gündemleri ve şûralarda görüşülen konular dönemin eğitim ve öğretim sorunlarını ve çözüm yollarını yansıtmış mıdır?

- Şûraya katılan üyeler çalışmalar sırasında niteliklerini ve kendi gündemlerini, alınan kararlara yeterince yansıtılmışlar mıdır?
- Şûraların yapılması esnasında komisyon ve genel kurulda yapılan konuşmalarda demokratik bir ortam oluşmuş mudur?
- Şûralarda alınan kararlar zamanında ve etkin olarak Milli Eğitim Bakanlığı ve hükümetler tarafından hangi oranda uygulanmış?

Çalışmamda ağırlıklı olarak Milli Eğitimin kaynakları kullanılmış, bunun yanında konumuzla ilgili tüm kaynaklar ve eğitimle ilgili temel kaynaklardan da faydalanılmıştır. Şu ana kadar 19 Milli Eğitim Şûrası Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmasına rağmen kitabımızda sadece 1960'a kadar yapılan ilk altı Milli Eğitim Şûrası ile sınırlı tutulmuştur. Bunun da temel nedeni konu ve dönemsel bütünlüğü kaybetmemektir. 1960 sonrası Türkiye her alanda olduğu gibi eğitim ve öğretimde de yeni bir döneme girdiği için bundan sonraki çalışmalarımızda diğer şûralar dönemsel etkilere göre incelenecektir.

Kitabımız konu olarak yedi bölüme ayrılmış, birinci bölümde Cumhuriyet dönemi eğitimi hakkında bilgiler verilmiş, diğer bölümlerde sırasıyla altı milli eğitim şûrası ve uygulamaları incelenmiştir. Ayrıca her bölümün sonuna bundan sonra şûraları inceleyecek araştırmacılara yardımcı olmak adına şûraya katılan üyelerin tam isimleri ve görev unvanları eklenerek verilmiştir. Yine her şûranın yasa gereğince başkanı olan Milli Eğitim Bakanları hakkında geniş bilgiler verilerek dönemin eğitim ve öğretim yöneticileri hakkında da bilgi verilmiştir.

Kitabımda Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsünde hazırladığım yüksek lisans tezimin konusu esas alınmıştır. Tezim birçok eğitimci ağırlıklı akademik meslektaşlarımdan büyük ilgi görmüş ve benim de iznimle birçok yazılı eserlerde, makalelerde, eğitim tarihi ağırlıklı konferans ve sunumlarda kullanılmıştır. Alanında önemli bir boşluğun olduğuna kanaat getirince bu kitabı yazmak artık bir mecburiyet haline geldi. Çalışmamızla azda olsa bilime ve eğitime katkıda bulunabilseysem bu benim için büyük onurdur.

Eserimin oluşmasında büyük katkısı olan lisans ve lisansüstü eğitimimi yapmakla onur ve gurur duyduğum Hacettepe Üniversitesi, Tarih Bölümündeki ve Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsündeki değerli hocalarıma ve meslektaşlarıma en derin şükranlarımı sunarım. Gerek hayatımın her anında gerekse de akademik ve iş hayatımın tüm aşamalarında bana destek olan ve beni her konuda olduğu gibi bu eserin yazımında da yüreklendiren, destekleyen, varlığıyla beni her zaman onurlandıran değerli eşim Gülçin Dinç'e sonsuz teşekkür ederim. Alanında önemli bir boşluğu dolduracak bu eseri sizlere sunan ve birlikte çalışmaktan dolayı onur duyduğum Akademisyen Kitabevin'e sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim..

Adana, 07 Temmuz 2015

Sait DİNÇ

KISALTMALAR

A.B.D.	Amerika Birleşik Devletleri
A.Ö.F.	Açık Öğretim Fakültesi
Ank.	Ankara
A.Ş.	Anonim Şirketi
A.Ü.	Anadolu Üniversitesi
A.Ü.	Ankara Üniversitesi
CHP	Cumhuriyet Halk partisi
D.D.Y.	Devlet Demir Yolları
DP	Demokrat Parti
D.T.C.F.	Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
Dr.	Doktor
Ed.	Edebiyat
Ens.	Enstitü / Enstitüsü
Fak.	Fakültesi
Gnl.	General
I LO	International Labor Organization(Uluslararası İşçi Teşkilatı)
İ.Ü.	İstanbul Üniversitesi
İst.	İstanbul
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
K.K.K.	Kara Kuvvetleri Komutanlığı
Kom.	Komisyon
Md.	Müdür/ Müdürü
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MTA	Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü
MV	Maarif Vekaleti / Maarif Vekilliği
NATO	North Atlantic Treaty Organization(Kuzey Atlantik İşbirliği Örgütü)
Ord.	Ordinaryüs
Ord. Prof.	Ordinaryüs Profesör
Öğ.	Öğretmen / Öğretmeni
Öğt.	Öğretmen / Öğretmeni
P.T.T.	Posta Telefon ve Telgraf İşletmeleri
Prof.	Profesör
T.B.M.M.	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TD	Tebliğler Dergisi
TMO	Toprak Mahsulleri Ofisi
s.	Sayfa

S.	Sayı
S.S.C.B.	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği
UNESCO	United Nations Education, Science and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı)
WHO	The World Health Organization (Dünya Sağlık Teşkilatı)
YN	Yazarın Notu
Yt.	Yayınlanma tarihi
Yay.	Yayımları
yay.	Yayımları
yy.	Yüzyıl

KAYNAKÇA

A - KİTAPLAR

- AĞAOĞLU, Samet, **Arkadaşım Menderes**, İstanbul, 1967
- AĞAOĞLU, Samet, **Demokrat Partinin Doğuşu ve Yükseliş Sebepleri, Bir Soru**, İstanbul, 1972
- AKKUTAY, Ülker, **Enderun Mektebi**, Ankara, 1984
- AKSOY, Cahide(İleri), **Babam Tevfik İleri**, Ankara, 1977
- AKŞİN, Sina; KÜRKÇÜOĞLU, Ömer; SABUNCU, Yavuz, **Dünya'nın ve Türkiye'nin Yakın Tarihi**, Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir 1998
- AKYÜZ, Yahya, **Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1988'e)**, Ankara, 1989
- ARMAOĞLU, Fahir, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914 – 1980)**, Ankara, 1988
- Atatürk'ün Milli Eğitimimizle İlgili Düşünce ve Buyrukları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1970
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1961
- AYAS, Nevzat, **Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitimi; Kuruluş ve Tarihçeleri**, Ankara, 1948
- AYDEMİR, Şevket Süreyya, **Menderes'in Dramı**, İstanbul, 1993
- BAŞAR, Erdoğan, **Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri (1920 – 1960)**, MEB Yayınları, İstanbul, 2004
- BAŞGİL, Ali Fuat, **27 Mayıs İhtilâli ve Sebepleri**, İstanbul, 1966
- BAŞGÖZ, İlhan – HOWARD, E. Wilson, **Türkiye Cumhuriyeti'nde Eğitim ve Öğretim**, Ankara, 1962
- BAYAR, Celal, **Başvekilim Menderes**, İstanbul, 1969
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit, **Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri**, İzmir, 1993
-, **Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi**, İstanbul, 1995
- BURÇAK, Rıfık Salim, **Türkiye'de Demokrasiye Geçiş (1945 – 1950)**, İstanbul, 1979
- Cumhuriyet Dönemi Eğitimcileri**, UNESCO Milli Komisyonu Yayınları, Ankara, 1987
- DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Ankara, 1980
- DEWEY, John, **Türkiye Maarifi Hakkında Rapor**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1962
- DİNÇ, Sait, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi**, Nobel Kitabevi, Adana, 2004
- DİNÇ, Sait, **Cumhuriyet Döneminde Yapılan Milli Eğitim Şûraları ve Alınan Kararların Uygulamaları(1923 – 1960)**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1999
- DUMAN, Tayyip, **Türkiye'de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme**, İstanbul, 1991
- DURU, Nami Kazım, **Kemalist Rejimde Öğretim ve Eğitim**, İstanbul, 1938
- ERGİN, Osman, **Türk Maarif Tarihi**, Cilt I, İstanbul, 1977
-, **Türk Maarif Tarihi**, Cilt II, İstanbul, 1977
-, **Türk Maarif Tarihi**, Cilt III, İstanbul, 1977

-, **Türk Maarif Tarihi**, Cilt IV, İstanbul, 1977
-, **Türk Maarif Tarihi**, Cilt V, İstanbul, 1977
- EROĞLU, Cem, **Demokrat Parti, Tarihi ve İdeolojisi**, Ankara, 1990
- EROĞLU, Hamza, **Türk Devrim Tarihi**, Ankara, 1981
- GOLOĞLU, Mahmut, **Demokrasiye Geçiş (1946 - 1950)**, İstanbul, 1979
- GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref – KİLİ, Suna, **Türk Anayasa Metinleri**, Ankara, 1982
- İLERİ, Cahide, **Tevfik İleri, Yassıada ve Kayseri Günlükleri**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2003
- İNÖNÜ, İsmet, **Hatıralar, 2. Cilt**, II. Basım, Ankara, 1992
- HAYDAROĞLU, İlknur Polat, **Osmanlı İmparatorluğunda Yabancı Okullar**, Ankara, 1990
- KANSU, N. Atıf, **Türkiye Maarif Tarihi**, İstanbul, 1932
- KANTARCIOĞLU, Selçuk, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümet Programlarında Kültür**, Ankara, 1988
- KARAMUK, Ziya, **Cumhuriyetimizin 50. Yılında Milli Eğitimimiz**, İstanbul, 1973
- KOÇER, Hasan Ali, **Eğitim Sorunlarımız Üzerine İncelemeler, Düşünceler**, Ankara, 1975
-, **Türkiye'den Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773 -1923)**, İstanbul, 1974
-, **Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi**, Ankara, 1967
- KODAMAN, Bayram, **Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi**, İstanbul, 1990
- KÜRKCÜOĞLU, Ömer, **Türkiye'nin Arap Orta Doğusuna Karşı Politikası, 1945 - 1970**, Ankara, 1972
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI, **Hükümet Programlarında Eğitim**, Ankara, 1990
-, **Birinci Maarif Şurası (Çalışma Programı, Konuşmalar, Lahikalar)**, Tıpkı Basım, İstanbul, 1991
-, **İkinci Maarif Şurası (Çalışma Programı, Raporlar, Konuşmalar)**, Tıpkı Basım, İstanbul, 1991
-, **Üçüncü Milli Eğitim Şurası (Çalışma Programı, Komisyon Raporları, Konuşmalar)**, Tıpkı Basım, İstanbul, 1991
-, **Dördüncü Milli Eğitim Şurası (Çalışma Programı, Komisyon Raporları, Konuşmalar)**, Tıpkı Basım, İstanbul, 1991
-, **Beşinci Milli Eğitim Şurası (Çalışma Programı, Komisyon Raporları, Konuşmalar)**, Tıpkı Basım, İstanbul, 1991
-, **Altıncı Milli Eğitim Şurası (Çalışma Programı, Komisyon Raporları, Konuşmalar)**, Tıpkı Basım, İstanbul, 1991
-, **Cumhuriyet Döneminde Eğitim**, İstanbul, 1983
-, **Hükümet Programlarında Eğitim**, Ankara, 1990
-, **Milli Eğitim Kanunu**, Ankara, 1984

- ÖZALP, Reşat, **Milli Eğitimle İlgili Mevzuat(1857 - 1923)**, İstanbul, 1982
- SAKAOĞLU, Necdet, **Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi**, İstanbul, 1992
-, **Osmanlı Eğitim Tarihi**, İstanbul, 1991
- SEVİNÇ, Necdet, **Ajan Okulları**, İstanbul, 1975
- SHAW, Stanford J., **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, II. Cilt, Çeviren; Mehmet Harmancı, İstanbul, 1983
- SORGUÇ, Bahir, **1920'den 1981'e Milli Eğitim Bakanlığı**, İstanbul, 1982
- TDV, **Her Yönüyle Tefik İleri**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1995
- TOKER, Metin, **Demokrasimizin İsmet Paşa'lı Yılları: Demokrat Partinin Altın Yılları (1950 - 1954)**, 2. Basım, Ankara, 1991
-, **Demokrasimizin İsmet Paşa'lı Yılları: Demokrat Parti Yokuş Aşağı (1954 - 1957)**, 3. Basım, Ankara, 1991
-, **Demokrasimizin İsmet Paşa'lı Yılları: Demokrasiden Darbeye (1957 - 1960)**, 2. Basım, Ankara, 1992
- TOZLU, Necmettin, **Kültür ve Eğitim Tarihimizde Yabancı Okullar**, Ankara, 1991
- TUNAYA, Tarık Zafer, **Türkiye'de Siyasal Partiler (İkinci Meşrutiyet Dönemi)**, Cilt I, İstanbul, 1984
-, **Türkiye'de Siyasal Partiler (İttihat ve Terakki)**, Cilt III, İstanbul, 1989
-, **Türkiye'de Siyasi Partiler (1859 - 1952)**, İstanbul, 1952
- TUNÇ, Sevim, **Türkiye'de Eğitim Eşitliği**, Ankara, 1969
- TURAN, Kemal, **Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişmesi ve Mehmet Rüştü Uzel**, İstanbul, 1992
- TURAN, Şerafettin, **Türk Devrim Tarihi, Çağdaşlık Yolunda Yeni Türkiye (10 Kasım 1938 - 14 Mayıs 1950)**, 4. Kitap, (Birinci Bölüm), Ankara, 1999
-, **Türk Devrim Tarihi, Çağdaşlık Yolunda Yeni Türkiye (14 Mayıs 1950 - 27 Mayıs 1960)**, 4. Kitap(İkinci Bölüm), Ankara, 1999
- ÜLKEN, Hilmi Ziya, **Çağdaş Düşünce Tarihi**, İstanbul, 1979
-, **Eğitim Felsefesi**, İstanbul, 1966
- ÜNAT, Faik Reşit, **Türkiye'de Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış**, Ankara, 1964
- VAHAPOĞLU, M. Hidayet, **Osmanlı'dan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okulları (Yönetimleri Açısından)**, Ankara, 1990
- WOFFORD, Kate V., **Türkiye Köy İlkokulları Hakkında Rapor**, Milli Eğitim Yayınları, Ankara, 1952
- YEŞİL, Ahmet, **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş**, Ankara, 1989

B- KANUN VE YÖNETMELİKLER

DÜSTURLAR

DÜSTUR, I. Tertip, Cilt 2

DÜSTUR, III. Tertip, Cilt 14/2

DÜSTUR, III. Tertip, Cilt 18

DÜSTUR, III. Tertip, Cilt 20

DÜSTUR, III. Tertip, Cilt 21

DÜSTUR, III. Tertip, Cilt 21/2

T.B.M.M., Kavanin Mecmuası, Cilt 29, s. 788

T.B.M.M., Kavanin Mecmuası, Cilt 29, s. 813

T.B.M.M., Kavanin Mecmuası, Cilt 30, s. 443

T.B.M.M., Kavanin Mecmuası, Cilt 32, s. 1364

T.B.M.M., Kavanin Mecmuası, Cilt 32, s. 1364

....., **Zabıt Ceridesi, II/5**

....., **Zabıt Ceridesi, II/7**

....., **Zabıt Ceridesi, II/19**

TEBLİĞLER DERGİSİ

Maarif Vekâleti Tebliğler Dergisi, Cilt 19, Sayı 921, 1956

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **Tebliğler Dergisi, I. Cilt, Sayı 6**

....., **Tebliğler Dergisi, Sayı 57, 1940**

....., **Tebliğler Dergisi, Sayı 446, 1947**

....., **Tebliğler Dergisi, Sayı 453, 1947**

....., **Tebliğler Dergisi, Sayı 549, 1949**

....., **Tebliğler Dergisi, Sayı 770, 1953**

....., **Tebliğler Dergisi, Sayı 1065, 1959**

....., **Tebliğler Dergisi, Sayı 1068, 1959**

....., **Tebliğler Dergisi, Sayı 1085, 1959**

C – İSTATİSTİKLER

DİE, İstatistik Genel Müdürlüğü, **Genel Nüfus İstatistikleri, Ankara 1968**

DİE, **Türkiye’de Eğitim Hareketleri, 1927 – 1966**

DİE, İstatistik Genel Müdürlüğü, **1939 – 1940 İstatistik Yıllıkları, III. Cilt, Ankara, 1940**